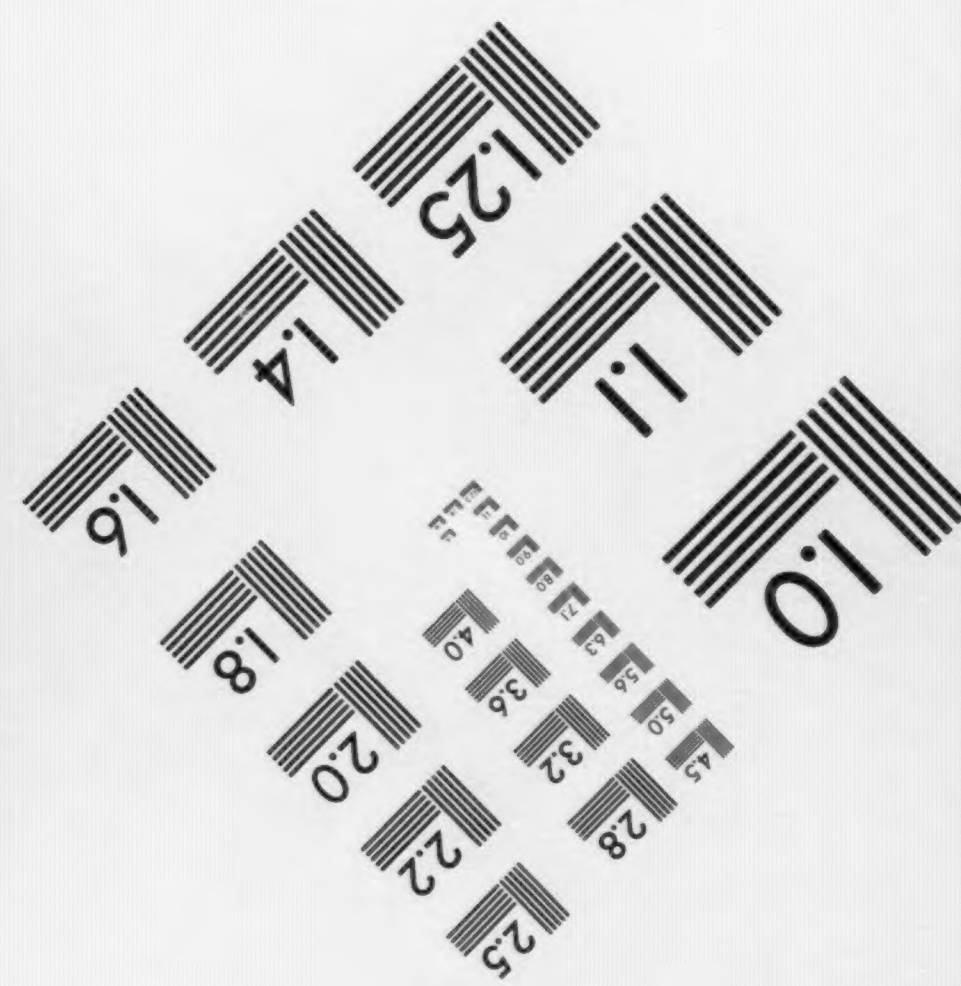
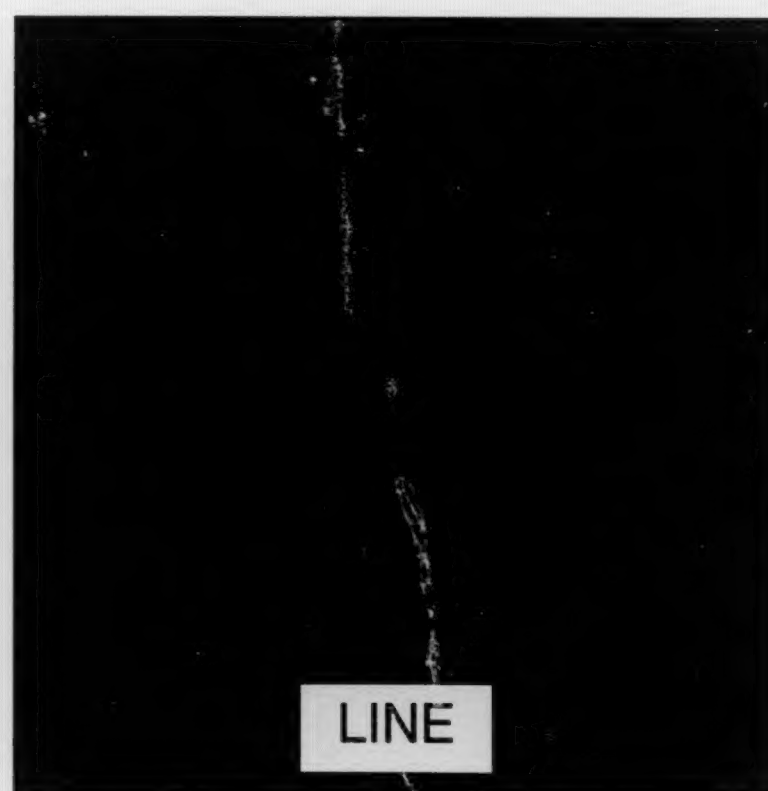
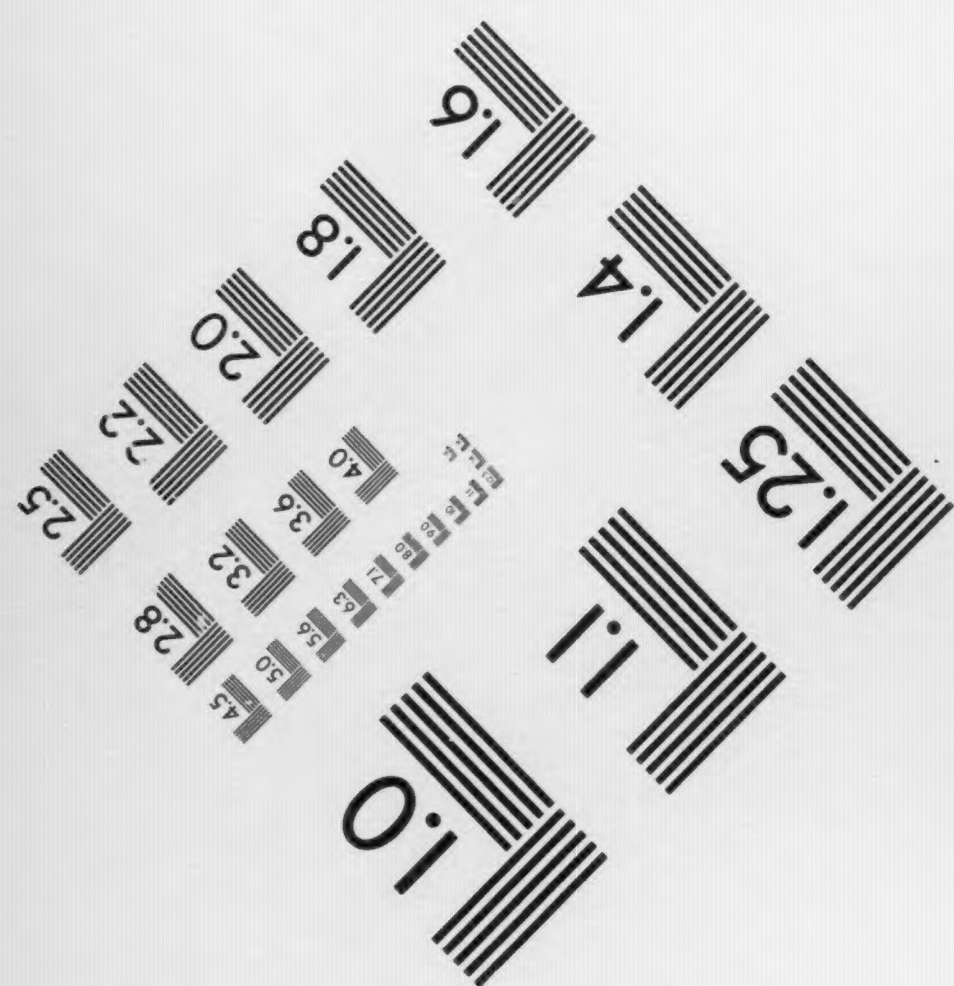
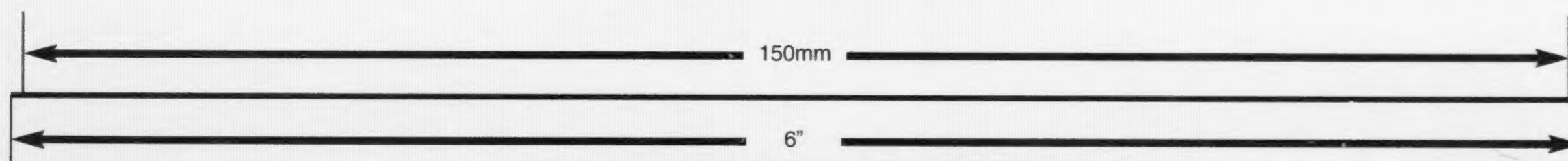
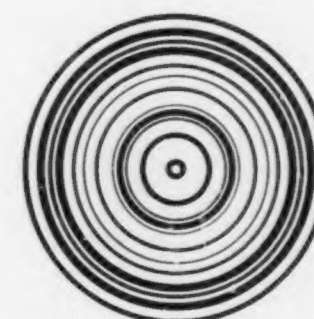
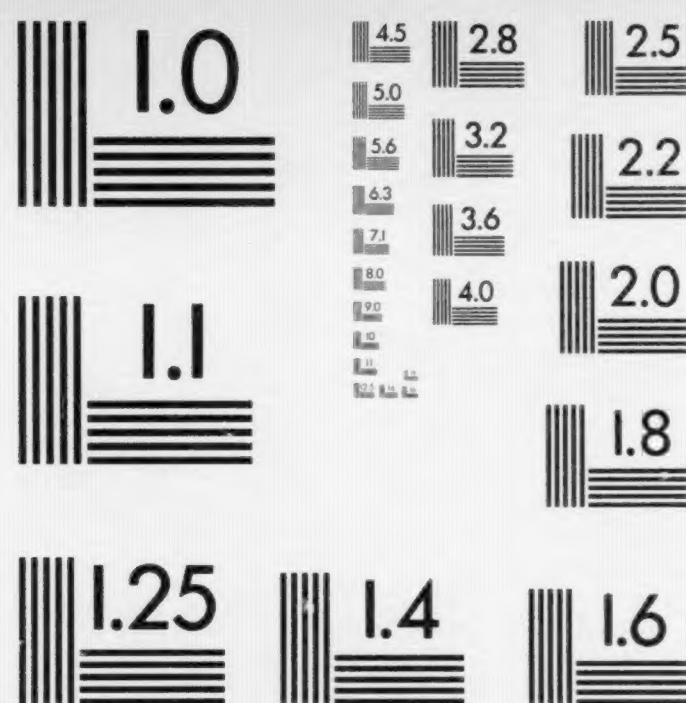
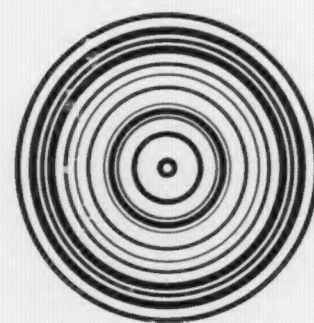
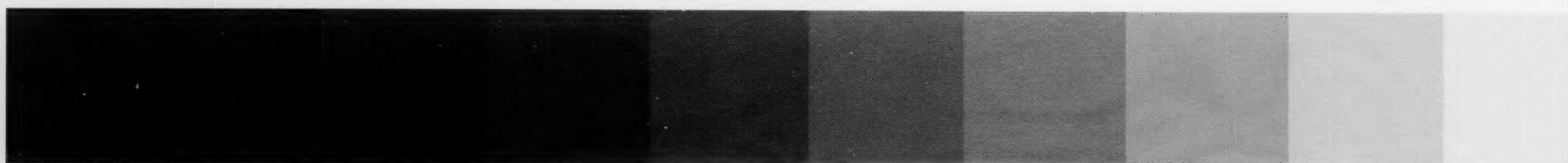
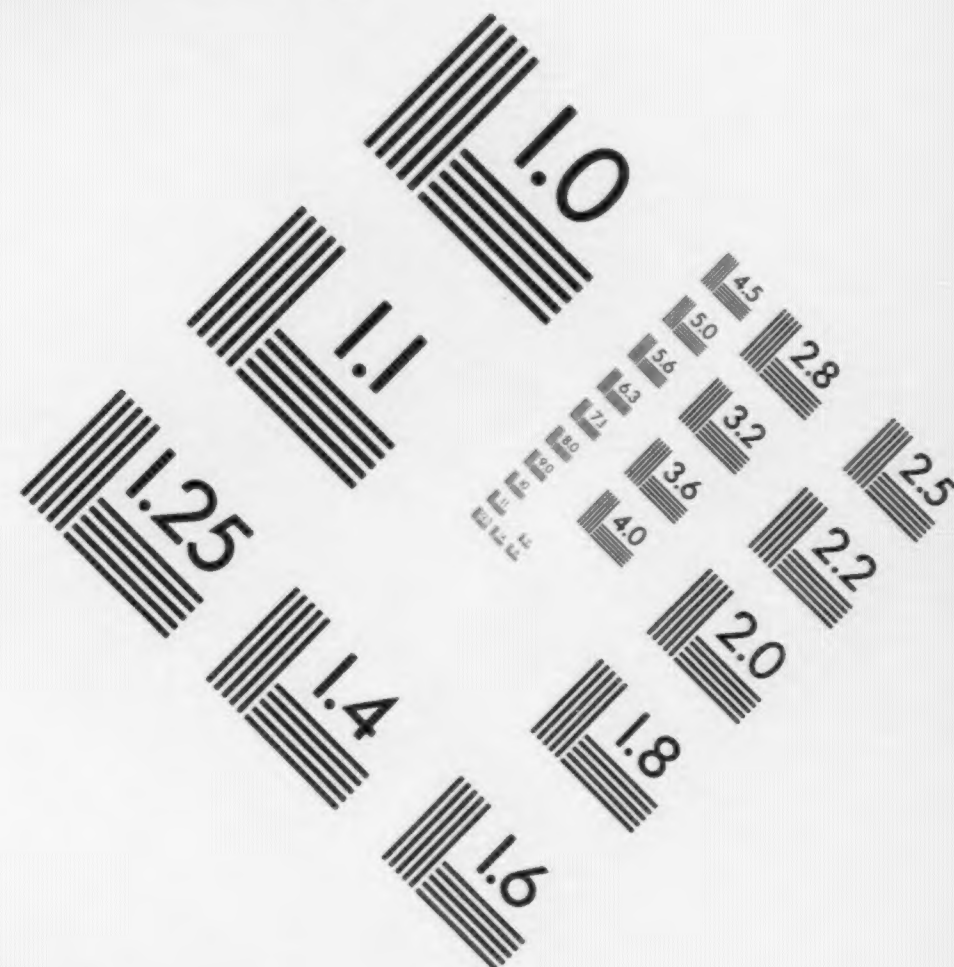
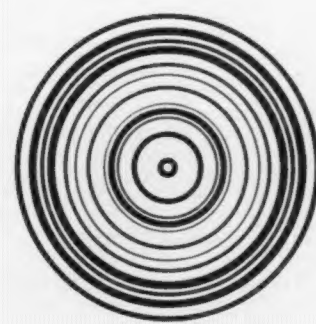
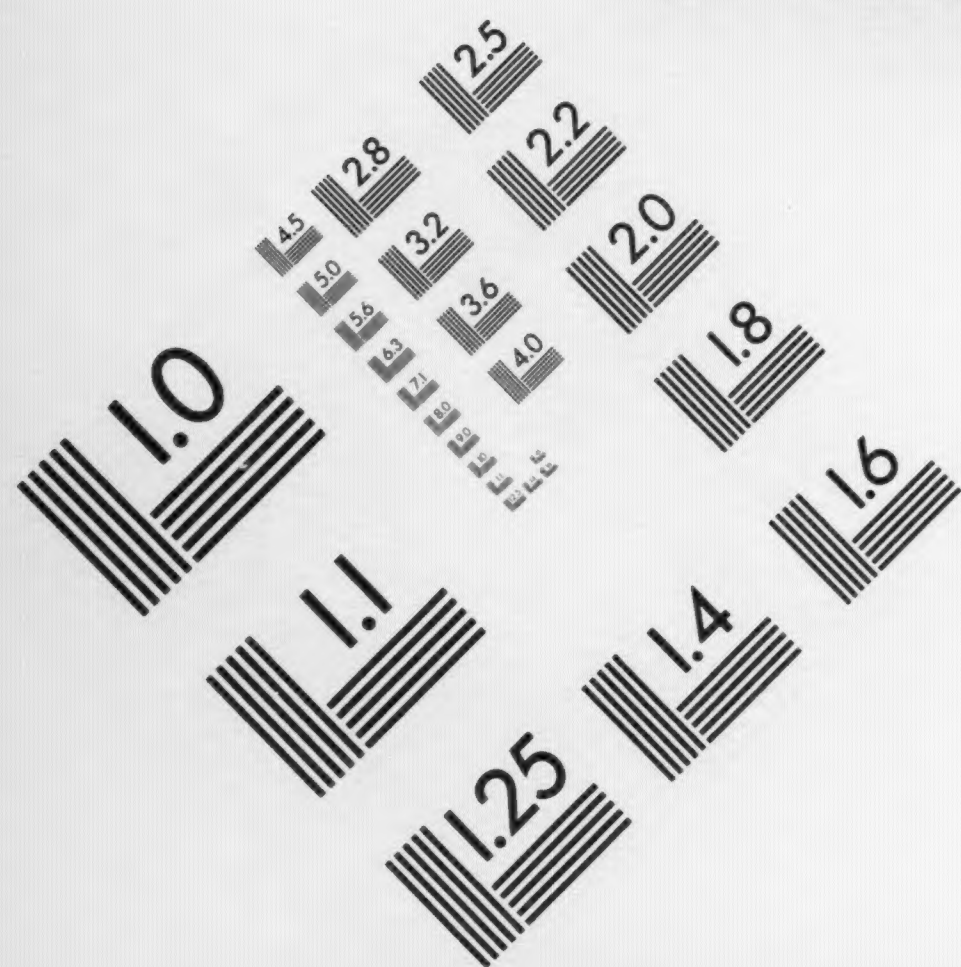

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.
It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.
Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

A-2289 CAT 800 7403 Rev. 2/00 © Eastman Kodak Company, 2000 Printed in U.S.A.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

ST. JOHN'S COLLEGE
LIBRARY

Microfilmed 2004
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH
DRAMA

PRESERVATION
PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-20004-1876.15

Vidrevitsh, M. D.

**Itshe Meir tsu di vahlen: a
bild fun di vahlen in
Gosud; dume in Varsha.
Varsha, 1907.**

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2004- 1876.15

Vidrevitsh, M. D., 1867-1941.

Itshe Meir tsu di vahlen : a bild fun di vahlen in Gosud ; dume in Varsha.

Varsha: [o. fg.], 1907.

15 p. ; 22 cm. Yudishe teater-bibliyothek ; 7

1. Yiddish drama.—lcsh
- I. Poland-Warsaw.

ID: NXYH02-B1860
CALL: /106114

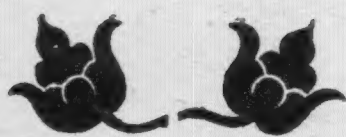
CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio

X 10.0

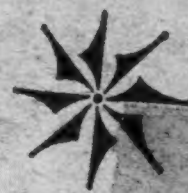
איִם־שֶׁע־מֵאִיר צוֹדִי וואָהֶלֶען

א בילד פון די וואָהֶלֶען אין
גאָסוֹד. דוֹמֵא אין וואָרשֶׁא.

פֿרײַז 6 קאָפּ.

וואָרשֶׁא 1907

פֿון
ב. ווידרעוויטש

יודישע
טהעאטער־ביבליאָטעק

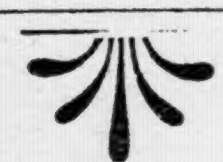
№ 7.

אימיגע-מאיר צו די וואהלען

א בילד פון די וואהלען אין גאסער. דומא אין ווארשא.

פון

מ. ה. ווידרעוויטש.

ИЦЕ МЕЙЕРЪ КЪ ВЫБОРАМЪ
Жизненная картина въ 1-мъ дѣйстви.
соч. М. Д. ВИДРЕВИЧА

Варшава 1907.
Тип. Н. Старовольскаго, Гусья 18.

די פערזאנען:

איטשע-מאיר גאלדמאן: א ליחויארדש, א בע-
וואוסטער עשיר, א גערער חסיד

חיה'לע: זיין ווייב

משה'ל: זייער זון, א פועל-צווינגסט

פאן נוסענבוים: א פערמאטלער אין געלד זאכען, א
היימישער מענטש ביי איטשע-מאיר
גאלדמאן אין הייז

רב'רה: א קעכין

מאריע: א גובערנאנטען אין הייז.

גערדוקט אין "וועג" אונטער דעם נאמען "די יום טוב'דיגע
מנחה", גאָדעם פֿערבעסערט אין פֿערגרעסערט פֿון דעם מחבר
פֿאַר דער ייִדישער ביהנע.
געשפּילט אין טהעאטער "שוואַרצען ד'הווער" מיט גרויס
ערפֿאָלג.
נאָך ערלויבניס צו שפּילען אין טעאטער אויך ליעב-
האַבער, ווענדען זיך צו דעם מחבר אויף פֿאַלגענדען אַדרעס:

וואַרשא, פּאָוויא 12 וואַהנונג 26 מ ווידרעוויטש.

די סצענע קומט פֿאַר ביי איטשע-מאיר'ן אין
עם-צימער. אַ גרויס פֿערפּונג צימער. אין מיטען שטעהט
אַ גרויסער טיש, און שטוהלען: אין ביידע זייטלעך צוויי טויערען,
אין הינטער-גרוינד אַ טויער פֿערהאַנגען מיט אַ פֿאַרטייער, לינקס, נעכטן
דער מיטעלסטער טויער, אַ ספּרום-שאַנק, פֿערהאַנגען אינוועניט מיט
גרינע פֿאַרהאַנגלעך, רעכטס, אַ קליינע זאָקע, אין מיטען וואַנד
רעכטס אַ גרויסער שפּיעגל, אויפֿער איהם אַ גרויסער פֿעכער, אויפֿ'ן
שפּיעגל-טישעל צוויי זילבערנע לייכטער, מיט צוויי רויטע לייכט
און אַ גרויסער אלבאָם, פֿון ביידע זייטען שפּיעגל צוויי גרויסע
אויסגענייטע בילדער, אויף דער אַנטקעגנענדיגע וואַנד אַ גרויס בילד
פֿון אַ גוטען יודען, אויטער'ן בילד אַ פּוילישער קאלענדאר, און
אונטער איהם אַ זילבערנער חנוכה-לעמפלע, פֿון ביידע זייטען
פֿענסטער מיט גאָרדינען.

איטשע-מאיר זיצט אויבענאָן אין אַ שטובֿיגער
לאנגער קאפּאַטע, אויפֿ'ן קאָפּ אַ שפּיצע סאַמעטענע קאפּעל, פֿער-
שארט אָפּט די אַרבעל פֿון קאפּאַטע. און עסט מיט גרויס אימפעט,
אַ פּאַלקע פֿון אַ געבראָטענע גאנז, חיה'לע זיצט אַנטקעגען
איטשע-מאיר'ן, און איז שטאַרק בעשעפּטיגט מיט'ן טהיילען, מאַריע
זיצט נעכטן חיה'לען עסט געלאסען, פֿאַן נוסענבוים זיצט
אָן דער זייט, פֿערטייעט שטאַרק אין אַ צייטונג, וואַרפֿט אָפּטע בלו-
קען בנגבה, אַ מאָל אויף חיה'לע און אַ מאָל אויף מאַריע'ן.

איטשע-מאיר: (ניש אויפהויבענדיג די אויגען פֿון טעלער) וואו זענען עס
די קינדער?
חיה'לע: איך האָב געכעמטען דער פֿרייליין אז זי זאל זי פֿריהער

געבען צו עסען. זי זאלען קענען פריהער שפאצירען, עס איז
היינט א זעלטען וועטער (עס הערען זיך פון דער צווייטער שטוב גע-
שרייען פון שפילענדע קינדער).

איטשע-מאיר: מאָ פֿאַר וואָס שפאצירען זי נישט? וואָס מאַכען
זי אזעלכע געשרייען?

חיה'לע: די פֿרייליך דארף דאָך אויך מיטאָנען.

(אויפטויט טיש'ל שטארק אויפגערעגט, ווארפט ביזנעס בליקען אויפ'ן
פאטער און אויף נוסענבוים געהט איבער'ן שטוב מיט שנעלע שריט).

איטשע-מאיר: (רוקט אוועק דעם טעלער מיט א גרויסען זיפן, ווי נאך
א שווערער ארבייט, לעקט אָב די פינגער ווישט זיי מיט א ווייס טישטע-
טש, גיסט אָן א גלאז ביער, פֿאַר זיך, די צווייטע גלאז פֿאַר נוסענבוים.)

קלאפט זיין גלאז אָן דער צווייטער שווינגענדיגער הייט, טרינקט, גיט א קעהר
שנעל מיט'ן קאפּ צו משה'לס וויט וואו ער געהט אוב, שרייט מיט א גראַבער
מוטל'דיגער שטיי: משה'ל! דו ביזט שוין דאָ?

משה'ל: (מיט א פערדווסליכער שטייטע) איך בין דאָ!...

איטשע-מאיר: (קוקט א וויילע אויף דעם אויסגעהערטן משה'לען גלעט
די פֿאָרד מיט ביידע הענט, לאכט). הא-חא-חא! וואָס איז ביי דיר.

היינט פֿאַר א העניג-צדיקום, קדוש מינער? פֿאַר וואָס עסט דו
נישט קיין מיטאָג? אלץ די וואהלען! הא-חא-חא! א פֿערזאָרגער
גאָר פֿאַר'ן כלל-ישראל... נישטאָ, ווער עס זאָל לאכען.
בנאָמנות, הא-חא-חא!...

משה'ל: (בלויבט שטעהן און רעדט איינגעדעלטען) מאמע! מאמעשן! די

עהרע פֿון מיין אונגליקליך פֿאַלק צווינגט מיר אס-ענדע
זאָגען דיר מיט דרייט, אז איך... (רעדט וואָס א מאָל העכער אין
דרייטער, פערנעסענדיג זיך צום סוף גאָר אינגאנצען), אז איך ערלויב
דיר נישט צו רעדען מיט אזא מאָן, און לאכען פֿון מיר אין אזא
מאמענט, ווען ביי מיר גיסט זיך בלוט פֿון מינע אויגען, ווען
מיין יודישעס פֿיהלענדעס הארץ ציטערט פֿון וואומה און צאָרען.
ווען מיין פֿאַלק האלט ביי איבערלעבען א שרעקליכער חרפה,
א גרויזאמע שאַנדע! ביי מיר גיסט זיך בלוט, און דו לאכסט!...
דיר ארט נישט די שאַנדע, אז די גרעסטע יודישע קהלה וועט
קיין איין יודען גיט געבען אין דומא... דיר פֿרעהט עס...

(איטשע-מאיר קוקט אויף נוסענבוים און לאכט מיט איהם צוזאמען).

משה'ל: (ווארפט א בעזען קוק אויף נוסענבוים שרייט צו איהם) אַראָב
די מאַסקע! אַראָב! זאָלען ליט וויסען, זאָל די גאנצע וועלט
וויסען, ווער פֿוילישע יודען זענען... זאָלען אלע וויסען אז
70 פֿראַצענט פֿוילישע יודען זענען פֿוילישע גאציאנאליסטען!...
א בלוטונגער געלעכטער! די אסימיליאמאָרען, וועלכע שטעהען
ביי דער מהר פֿון שמד... און די עולם-הבא-יודען... האָבען
געמאַכט יד-אחת צו פֿערפֿאַלגען די פֿרידער זייערע, וועלכע
ווילען אויפֿלעבען דאָס פֿערשלאָפֿען אומגליקליך פֿאַלק זייערע...
יא! יא! (וועגט זיך געבען פֿענסטער, קוקט אין א ביכעל).

איטשע-מאיר: (פערלעגט ביידע הענט אין ביידע ברייטע ארבעל, רעדט
פֿעסטע ווערטער): זאָג מיר נאָר מיין הנא-ברא, דאָס האָסטו אלץ
געזאגט פֿון דינע מיטגלעך? דו ביזט דאָך באַמט א פֿאַרמינער
דרשן, אבן איך קלאָג זיך, אז מיין קינד געהט גיט בדרך הישר.
(העכערט זיין שטימע מיט בעס) גאָר מוסר, בעט איך דיר, גיט
זאָגען מיר, זאָג מוסר, דער מאמעשן דינער, וועלכער איך האָב
צו דאנקען פֿאַר דיין עזות און הפֿקרות. (ווארפט א ביזנעס קוק אויף
חיה'לען) דיין שמולדונג האָט איהם געמאַכט פֿאַר אזא פֿילאָזאָף,
דינע ליטווישע לעהרערס מיט זייער תורה... הא-חא-חא!
ינגלעך, דרדק-קינדער, ווילען גאָר ווערען וועלט פֿערזאָרגער.
(ווייזט) יאָהרען, יאָהרען, יאָהרען...

חיה'לע: (צו משה) נו קום שוין בעסער אהער, געה עסען! וואָס
מיינט דיר דאָס אלעס... קום... קום...

משה'ל: לאָ מיר, איך וועל איצט נישט עסען... ס'געהט מיר נישט
אין האלז אריין...

איטשע-מאיר: לאָ איהם! ער דארף גאָר נישט, גיט איהם גאָר א
יודישען דעפוטאט אין די דומא אין ער דיר שוין מוחל אַפֿילו א גע-
בראָמענט... (אויפטויט דבֿר ה מיט א וואזע קאפּטאָט, בלויבט שטעהן שאָק-
לענדיג מיט'ן קאָפּ אויף משה'לען זיפצט) וועה איז מיר ווי דאָס קינד זעהט
אויס! ניהאי וואָלט די דומא ברעכען הענט און פֿיס עהרער זי איז
גאָר בעשאַפֿען געוואָרען... וואָס דומא? ווען דומא? וואו דומא?

און אויב יא, וואס געהערט עס זי אלעמען אן? בעסער ערנער, אוי נארשע מענשען!... א סך קען מאקן איין מענש דעם צווייטן מען טהון. איך וויל נאך דאס אלטע ווערטעל, אז גאט וועט נישט וועלען, וועלען הינד און חוירים נישט צוריסען... אבער ווי דאס איז, פערשטעה איך נישט מיט מיין ווייבערשען שכל, וואס לוינט צו קריגען זיך איבער דעם... פון עטליכע טעג, אז דאס קינד עסט נישט, שלאפט נישט, א האלבער געווארען, קריגען און געשרייען ביי יעדען עסען! משה'לע טהו עס מיר מיין קינד, געה עסען, משה'לע!...

משה'ל: (ווייך) איך בעט איך לאזט מיר צורוה.

דבורה: (מיט טרעהרען אין דער שטימע) נו א דומא! שונא-ציון, נו, נו!
חיה'לע: (ווענדעט זיך צו מאריע) זינט אזוי גוט פרייליך, און גוט זי קאמפאט, מיר טהוט דער קאפ וועה, איך מוז זיך צולעגען. (געהט אב רעכטס צו זיך אין ציכער, מאריע דערלאנגט קאמפאט אים שטעמאיר'ן, איטשע-מאיר האט מיט האפעניש איינגעשלאנגען דעם קאמפאט און פערשטעלענדיג דאס פנים מיט ביידע הענד, נעמט ער בענשען שטיל און געשווינד, דער פאר זעהר ערנסט).

דבורה: (קלויבט דערווייל צונויף דאס געשיר פון טיש, קוקט אויף איטשע מאיר'ן מיט בעס, קלאפט מיט צאָרן די גאפּעל מיט די לעפעל), וואס זאגט איהר פאָרט דער צו?.. אז עס איז נישטא קיין אנדערע דאגה, איז דאס אויך א דאגה... אז גאט נישט דאגות, זוכט מען זי אלליין... אזא גליקליך הויז אהן עין-הרע! הורה מיט מעשים טובים אין איינעם, ווי די גמרא זאגט, מישט זיך אריין, אשטן, רחמנא לצלן, און צושטערט די מנוחה. פאר וואס מישט איהר זיך נישט אריין פרייליך? איך וואלט ער דאך משה'לע, פאלגען, איהר פערשטעהט דאך וואס צו ריידען, איהר זענט דאך אזוי געלערנט... גיט איהם צופערשטעהן אז עס איז חוץ אלעמען היינט גלאט געפעהרליך מישען זיך אין זאכען... פערדיענט פרייליך א לעבעדיגע מצוה, מישט זיך אריין!..

מאריע: גוטע דבורה, וואס קאנען מיר ביידע דא העלפען? נישט איהר מיט אייער גוטסקייט, און נישט איך מיט מיין לעהרע, זענען איממשטאנד צו בערוהיגען דאס צושטערטע לעבען פון דעם הויז...

דער פאָטער וויל מיט די קראפט פון זיין פאָטער-רעכט, זיין א הערשער אויף זיין קינד, און דאס קינד וויל זיין א מענש ווי ער זעלבסט פערשטעהט, נישט איך דבורה, און נישט איהר זענען מיר איממשטאנד צוזאמענשטעלען אזא צווארפֿענעם בנין...
דבורה: (ערשטוינט) איהר גלייכט זיך צו מיר, פרייליך סיידען איהר לאכט פון מיר?.. גאט איז מיט איך! איך א נארשע אינפאכע יודענע, א ריענסט, און איהר א געלערנטע, א געענדיגטע די קלאסען...

מאריע: (מיט א ויפֿן אלץ איינס גוטע דבורה אלץ איינס! מיר זענען ביידע ארעם, מיר זענען ביידע גלייך! מיר קאנען ביידע, נישט זיך העלפען, און נישט דעם צווייטען, אלץ איינס גוטע פרוי אלץ איינס...)

איטשע-מאיר: (ענדיגט דאס בענשען מיט אן אויסגעשריין) ד' עוז לעמו ימן ד' יברך את עמו בשלום... (צו נוסענבוים אויפֿשטעהנדיג) קומט פאניע נוסענבוים צו מיר אריין.

נוסענבוים: קוים זיך דערווארט... (זיי געהען ביידע אוועק לינקס).
דבורה: (שקעלט מיטן קאפ צו מאריע) עה, דאס איז נישט אלץ איינס... וואס, איך זעה דען נישט?.. ס'איז גאך עפעס אנדערש... גאך... (געהט אב מיטן געשיר אין די הענד, מאריע שטעלט זיך אויף און וויל אוועק געהן צו זיך אין ציכער).

משה'ל: (אויפֿגערענט) פרייליך מאיר! פרייליך מאיר! איך ארמ דאס גאך נישט? איך מיינ, איך רעגט דאס גאך נישט אויף?
מאריע: איך? וואס זאגען זי!.. וואס קען איך דא העלפען? וואס בעדייט איך דא?.. איך זעה דאס אלץ פונקט ווי איהר... אבער וואס קען איך העלפען?..

משה'ל: (געהט מיט האכטיגע טריט איבער דער שטוב) געשעפטלעך, וועקסלעך, טערמינעלעך, פעטינקע רוחים'לעך ליענט זי יעצט אין קאפ! די גאנצע שטאדט קאכט רויערע, און א איטשע-מאיר גאלדמאן אן אנגעשטאפטער זאק מיט געלד, וועט זיך רוחניג, אנגעגענעטער אן אנגעטרונקענער... און איז מיט ליב און זעלע אריינגעטהון אין זינע בשר'ע עסקים'לעך ווי אלע מאג פון א גאנץ יאהר... די גאנצע שטאדט בעוועגט זיך די יוגענד

צימערט. ברענט פון האם און צארן פון די בעטרונונג, וואס זי
זעהען פאר... אנדערע בעוועגן זיך מיט מומה האפענדיג גלויב
בענדיג אין א גוטע צוקונפט. אין א ווארעמען ליכטיגען שניין אין
דעם יודישען קאלטען, פֿינסטערען, גרוואמען וועלטעל... און
איטשע-מאיר גאלדמאן, איטשע-שע מ-איר גאלד-מאן! איז אין אזא
יום-הדין געלאפען רוהיג אוועק אויף אייניגע מינוטען מיט א פאן
נוסענבוים אין וואהל ביווא געבען זייערע שטימען אויף אויסקלויב
בען פוילישע נאראדאווזעס, זי וואלען זיין די בעשיצער פאר די
יודישע אינטערעסען אין דער דומא... הא-הא-הא! א גלייכע
פאר, איטשע-מאיר גאלדמאן א מפורסם'דיגער גערער חסיד,
א בשר'ער פרומער יוד, האט די זעלבע פאלקס-שטרעבונג וואס
פאן נוסענבוים, וועלכער איז ווייט פון יודען, פון יודישקייט,
הונדערטער מיל... וועלכער קלאגט אייביג אויף גלות-אסימיל-
לאציע... (נאך א קליינע פויגע לאזט ער זיך געשווינד צום טהיר). וואס
שטעה איך! געוויס איז שוין דא די אבענד-אויסגאבע מיט דעם
בימערען רעוולוטאט... און אפשר?..

מאריע: (נעהט איהם שנעל אנטקעגען) משה! נים געהט יעצט ערגעץ.
איהר זינט אויפגעקומען, מיין שולד איז פֿערהיטען אייך פֿון
ליכטיגונגקייט. נים געהט יעצט, משה! בערהיטען אייך, מאכט
קיינע פֿעהלערען איבער אייער אויפֿרעגונג, אייך פֿערדריסט דאך
נאכהער יעדער נים בערעכענטער טריט אייערער... ערשט היינט
האט איהר בעדויערט וואס איהר האט געכמען בעלדיגט אייער
אנקעל אויף די גאס... עס לוינט נים צולעב די וואהלען, קריע-
גען זיך מיט דער גאנצער וועלט, און איבערהויפט מיט אייער
אייגענעם פֿאטער, וועלכען איהר זענט דאך געהארגאמקייט שולדיג.
נישט פֿון אייך האט ער געדארפט הערען אזעלכע ווערטער וואס
איהר האט איהם היינט געזאגט, נישט פֿון אייך...

משה'ל: פֿרייליך! וואו זאל איך זיין? וואוהין זאל איך זיך אהינג-
טהן אום איך זאל קיינע פֿעהלערען מאכען? מיין גאנץ לעבען
פֿרייליך, איז איין פֿעהלער... איך האב קיין ארט! דא אין דעם
שעהנעם רוהיגען צימער איז פֿאר מיר קיין רוה, דאס דאזיגע
הויז פֿון לעבען, וואס פֿיעלע מענשען זענען מקנא, איז פֿאר מיר

שלאפענע פֿינסטערע נפשות, האפען זיך אויף ברי צו פֿער-
שטארקען דעם פֿוילען בנין, ברי צו פֿערפֿינסטערען דעם געדול-
טען חשך, צו פֿעהרענטען דעם גראבען שומעל, וועלכער איז אג-
געוואקסען אין אונזער גלות וועלטעל פֿון דרויסען און אינוועניג.
ענטשולדיגט פֿרייליך! מיין יודישע נשמה קענט איהר נים פֿער-
שטעהן און פֿיהלען, אריע! איך מוז געהן, אריע! (נעהט שנעל אב).
מאריע: (פֿערטראכט זיך) יא! צוויי בעוונדערע וועלטען, אין וועלכע
איך געפֿין זיך שוין באלד צוויי יאהר, און כמעט זענען זיי
ביידע ווייט פֿון מיר (נעהט אוועק אין קינדער-צימער לינקס, עס הערט
זיך פֿון איטשע-מאיר'ס צימער א געשפרעך, עס קומען גלייך אריין איטשע-
מאיר און נוסענבוים, פֿיהרענדיג צווישען זיך אהייסען שמועס).

נוסענבוים: איך צווייג אייך דען? מיר דאכט זיך גאר אז איהר
דארפט מיר דא אלליין אנערקענען, אז אין די פֿיעלע יאהרען.
צייט אונזערע געשעפטליכע פֿריינדשאפט איז געשלאסען, האב
אייך קיינמאל קיין פֿערדרום נישט פֿערשאפען, איהר סענט
זיך ווינשען ביז אייער לעבען קיין ערגערע קונדען נישט צו
האבען אלס מינע, און וואס עפעס פונקט דאס מאל, ווען די
זאך איז אזא וויכטיגע אין אלע הינזיכטען, צווייפֿעלט איהר און
איך הער פֿון אייך קיינע קלארע דבורים. (פֿעררויכערט א ציגאר,
נעהט אום און זעצט זיך אוועק לעבען איטשע-מאיר'ן).

איטשע-מאיר: זינט זשע מוחל, איהר האט מיך נים פֿערשטאנען
צווייפֿעל איך דען אין אייער רעעלקט? חלילה! איך האב נאך
געזאגט, אז איך וועל די זאך גוט בעקלערען, און וועל אייך
מארגען געבען אגאנצווארט.

נוסענבוים: (אויסגערענט) אט דאס איז די זאך פאניע גאלדמאן,
וואס דאס אפֿלעגען אויף מארגען איז אינגאנצען איבריג!
(קוקט זיך ארום אין אלע זייטען רעדט שטיל) דא איז דאך קיינער
ניטא, קאנען מיר דאך די זאך בעטראכטען רוהיג, שטעלט זיך
פֿאר די לאגע: אמת, ווי מיר וויסען, וועלען אהן צווייפֿעל ביידע
אויסגעקרייבענע ווארשעווער דעפוטאטען אין דומע, מיט גאטס
הילף זיין נאראדאווזעס, און דאמאלס קאנען מיר רוהיג שלא-
פען... אבער מאַסער, איך וויל דאס נים אויסרעדען פֿון מיין

צימערט, ברענט פון האס און צאָרן פֿון די בעטרינגנ, וואָס זי
זעהען פֿאַר... אנדערע בעוועגנען זיך מיט מוטה האַפֿענדיג גלויב
בענדיג אין אַ גוטע צוקונפֿט, אין אַ וואַרעמען ליכטיגן שוין אין
דעם ייִדישען קאלטען, פֿינסטערען, גרויזאמען וועלטעל... און
איטשע-מאיר גאלדמאן, איטשע-שע מ-איר גאלד-מאן! איז אין אזא
יום-הדרין געלאסען רוהיג אוועק אויף איינזע מינוטען מיט אַ פֿאן
נוסענבוים אין וואַהל ביראָ געבען זייערע שטימען אויף אויסקלויב
בען פֿיילישע נאָרדאָוועס, זי זאָלען זיין די בעשיצער פֿאַר די
ייִדישע אינטערעסען אין דער דומא... הא-חא-חא! אַ גלייכע
פֿאַר, איטשע-מאיר גאלדמאן אַ מפורסם'דיגער גערער חסיד,
א כשר'ער פרומער יוד, האָט די זעלבע פֿאַלקס-שטרעבונג וואָס
פֿאַן נוסענבוים, וועלכער איז ווייט פֿון יודען, פֿון ייִדישקייט,
הונדערטער מיל... וועלכער קלאַנט אייביג אויף גלות-אסימילאציע
לאַציע... (נאָך אַ קליינע פֿיווע לאָט ער זיך געשווינד צום טהור), וואָס
שמעה איך! געוויס איז שוין דאָ די אַבענד-אויסגאבע מיט דעם
ביטערען דעוולטאט... און אפשר?..

מאריע: (נעהט איהם שנעל אנטקענען) משה! נים געהט יעצט ערגעץ.
איהר זינט אויפגערגענט, מיין שולד איז פֿערהימען אייך פֿון
ליכטיגונגקייט. נים געהט יעצט, משה! בערוהיגט אייך, מאכט
קיינע פֿעהלערען איבער אייער אויפֿרעגונג, אייך פֿערדריסט דאָך
נאכדער יעדער נים בערעכענטער טרומט אייערער... ערשט היינט
האָט איהר בעדויערט וואָס איהר האָט געכמען בעלידיגט אייער
אַנקעל אויף די גאס... עס לוינט נים צוליעב די וואַהלען, קריגע-
גען זיך מיט דער גאנצער וועלט, און איבערהויפט מיט אייער
אייגענעם פֿאַטער, וועלכען איהר זענט דאָך געהאָרזאמקייט שולדיג.
נישט פֿון אייך האָט ער געדארפֿט הערען אזעלכע ווערטער וואָס
איהר האָט איהם היינט געזאָגט, נישט פֿון אייך...

משה'ל: פֿרייליך! וואו זאָל איך זיין? וואוהיין זאָל איך זיך אהינג-
טהן אום איך זאָל קיינע פֿעהלערען מאכען? מיין גאנץ לעבען
פֿרייליך, איז איין פֿעהלער... איך האָב קיין אָרט! דאָ אין דעם
שעהנעם רוהיגען צימער איז פֿאַר מיר קיין רוה, דאָס דאָזיגע
הייז פֿון לעבען, וואָס פֿעלע מענשען זענען מקנא, איז פֿאַר מיר

אַ הייז פֿון טוירט... דאָ ווערט געטוירט מיין קערפער, און נאָך
מעהר מיין זעלע... פֿרייליך! ווען נים איהר און די גוטע
דבורה וואָלט איך שוין דאָ לאנג נים זיין... בל-זמן מיין פֿאַטער
האָט זיך גענומען דאָס אלטע ייִדישע רעכט, הערשען אויף מיין
קערפער און זעלע נאָך זיין פֿערלאנג, נאָך זיין וואונש, האָב
אייך געלימען און געשווענען, מיין נשמה האָט געלימען די
גרעסטע ענוים, די גרעסטע יסורים האָב איך אריבערגעטראָגען
אום נים אַנצוריהרען זיין עהרע, אָבער ווען עס איז דערגאנגען
בין דער שטופֿע, אז ער ערלויבט זיך, אָהן אַ שום חשבון,
שזעלען מיט מיין נשמה, צוזאמען מיט דער נשמה פֿון גאנצען
פֿאַלק ווי מיט אַ שפּיגעלציג, איז מיר אַ וואונדער פֿרייליך וואָס
איהר בעשולדיגט מיר, דאָס איך בין אזוי אויפֿגערגענט, און
אייך בין מיט עזות ארויס אנטקעגען מיין פֿאַטער. מינע גערווען
פֿרייליך זענען נים פֿון שטאַל, און מיין געדולד איז נים פֿון אייזען.
מאריע: איך האָב אייך נאָך קיין מאַהל נישט געזעהען אזוי אויפֿ-
גערגענט ווי היינט איבערהויפט איז דאָס פֿאַר מיר אונפֿערשטענ-
דליך דערפֿאַר, ווייל—ווי עס איז מיר בעוואוסט, האָט דאָך אייער
פֿאַטער בעשלאָסען פֿאַלקאמען צו באַיקאָטירען די וואַהלען, וואָס
אלאז קאָן אייך איצט קימערען וואָס עס געהט פֿאַר?

משה'ל: אַר פֿרייליך, איהר זאָלט עס פֿרעגען!.. איהר האָט אַ
אירטהום, אויב איהר דענקט אזוי, נים די דומא, נים די
וואַהלען קימערען מיר, עס טהוט מיר נאָר לייד די מעשים פֿון
מיין פֿאַטער, און די מעשים פֿון נאָך אזעלכע טויענדער יודען,
מיר טהוט וועה וואָס עס קומט היינט פֿאַר אין דעם ייִדישען
וועלטעל... פֿרייליך! מיר זענען אָפט נים איינשטימיק און נאָ-
ציאָנאלע מיינונגען וואָס אַנבעלאנגט דאָס ייִדישע פֿאַלק, אָבער
דאָס מוטה איהר דאָך אנערקענען, אז מיר ציוניסטען ווילען
שאַפֿען אַ לעבען, דעם צופֿילטען קערפער, און געשטאַרבענער
נשמה פֿון אונזער אונגליקליך פֿאַלק, ווען מיין פֿאַטער מיט נאָך
זאָלכע, וועלכע ריהרען זיך נים פֿון אָרט, אין קיין לעבעדיגע
בעוועגונג, בעווייזען זיך פֿלוצלונג. נאָר בדי צו צושטערען און
פֿערניכטען דאָס, וואָס מיר ווילען בויען, בעשאַפֿען! די פֿער-

שלאפענע פֿינסטערע נפשות, האפען זיך אויף פֿרי צו פֿער-
שטארקען דעם פֿוילען בנין, פֿרי צו פֿערפֿינסטערען דעם געדול-
טען חשך, צו פֿערהויטען דעם גראכען שויםעל, וועלכער איז אַ-
געוואקסען אין אונזער גלות וועלכעל פֿון דרויסען און אינוועניג.
ענטשולדיגט פֿרייליך! מיין יודישע נשמה קענט איהר ניט פֿער-
שטעהן און פֿיהלען, אריי! איך מוז געהן, אריי! (געהט שנעל אָב).
מאריע: (פֿערטראכט זיך) יא! צוויי בעזונדערע וועלטען, און וועלכע
איך געפֿין זיך שוין באלד צוויי יאהר, און כמעט זענען זי
ביידע ווייט פֿון מיר (געהט אוועק אין קינדער-צימער לינקס, עס הערט
זיך פֿון איטשע-מאיר'ס צימער א געשפרעך, עס קומען גלייך אריין איטשע-
מאיר און נוסענבוים, פֿיהרענדיג צווישען זיך אהייסען שמועס).

נוסענבוים: איך צווינג איך דען? מיר דאכט זיך גאר אז איהר
דארפט מיר דא אליין אנערקענען, אז און די פֿעלע יאהרען.
צייט אונזערע געשעפטליכע פֿריינדשאפט איז געשלאסען, האב
איך איך קינמאל קיין פֿערדרום נישט פֿערשאפען, איהר מענט
זיך ווינשען ביז אייער לעבען קיין ערגערע קונדען נישט צו
האבען אלס מינע, און וואס עפעס פונקט דאס מאל, ווען די
זאך איז אזא וויכטיגע אין אלע הינוזכטען, צווייפֿעלט איהר און
איך הער פֿון איך קיינע קלארע דבורים. (פֿעררויכערט א ציגאר.
געהט אום און זעצט זיך אוועק לעבען איטשע-מאיר'ן).

איטשע-מאיר: זייט זשע מוחל, איהר האט מיך ניט פֿערשטאנען
צווייפֿעל איך דען און אייער רעעלקט? חלילה! איך האב גאר
געזאגט, אז איך וועל די זאך גוט בעקלערען, און וועל איך
מארגען געבען אנאנטווארט.

נוסענבוים: (אויפגעקומט) אט דאס איז די זאך פאניע גאלדמאן,
וואס דאס אַבלענען אויף מארגען איז אינגאנצען איבריג!
(קוקט זיך ארום אין אלע זייטען רעדט שטיל) דא איז דאך קיינער
ניטא, קאנען מיר דאך די זאך בעטראכטען רוהיג, שמעלט זיך
פֿאר די לאגע: אמת, ווי מיר וויסען, וועלען אָהן צווייפֿעל ביידע
אויסגעקריבענע ווארשעווער דעפוטאטען און דוסע, מיט נאָמס
הילף זיין נאראָדאָוועס, און דאמאלס קאנען מיר רוהיג שלא-
פֿען... אָבער מאַכער, איך וויל דאס ניט אויסרעדען פֿון מיין

כויל, וועלען פֿארט אַט די ליטוואקעס די פֿרעמדע שלעפֿער
מנצח זיין, איז דאמאלס אויסער די שאנדע פֿאר אונזערע פֿא-
ליאקען... שטעהט דאך פֿאר א פֿאגראם-שרעק אָהן צווייפֿעל...
איהר וויכט דאס שוין פֿון די פֿראַקלאמאציעס וואס די נאראָדאָו-
צעס האבען ארויסגעגעבן... איז דאך אין אזא מאַמענט פֿראַסט
א גליק מאַכען אזא געשעפט! א קליינעקייט, האבען א בעקאנט-
שאפט מיט א פֿאלקאווניק! עפעס מאַכט זיך, שטעהען שוין
עטליכע צעהנדיג קאזאקען געבען פֿאן גאלדמאנ'ס הויז... די
גאנצע שטאָרט קאן זיך איבערקער'ווען... און איהר זיצט זיך
רוהיג... אוועלכע זאכען האט שוין פֿאקטיש געטראפֿען אין פֿיעל
פֿאגראם-שטענדט... און אויסער דעם איז דער פֿראַצענט
אנאמט'ער א גוטער, א גוי'שער, ניט קיין יודישער, וואס צאפֿעלט
זיך איבער א גראשען... און אזא בעוואַרעניש! א קליינעקייט,
דאס הויז איז א מצוה 50 טויזענד רובל, דעם רעכנונג וואס עס
קומט אויף די היפאָטעק האב איך איך דאך געווינען משאָרנע
נא ביאלע, קאנט איהר דאך גאנץ רוהיג געבען צעהן טויזענד
קארבאנצעס. עס איז אַפֿילו א געלעכטער נאך קלערען וועגען
דעם, איהר דארפט זעלבסט פֿערשטעהן, אז מיט אזא רעעלען
קונד האב איך א קליינעם זארג, וועמען איך זאל פֿארלעגען וועט
זיך יעדער אַנחאפען מיט ביידע הענד גאר מיין פֿריינדשאפט צו
איך האט מיך געבראכט אהער... און איהר לעגט דאס גאר אָב
אויף מאַרגען, צום בערויערען קאן עס ניט אַבגעלעגט ווערען
איך האב איהם צוגעזאגט היינט אָווענד ברענגען פֿון אַיך א
קלארע השיבה.

איטשע-מאיר: (חאפט זיך) איהר האט איהם שוין געזאגט אז איהר
געהט רעדען מיט מיר וועגען דעם?

נוסענבוים: געוויס! ווייל ביז אזא גוט געשעפט, וועלכעס עס
לעגט זיך מיר גלייך אויפֿן זינען, וועגען וועמען וועל איך
מראכטען, אז ניט וועגען איך?

איטשע-מאיר: (קלערט א וויילע) נו, זאל שוין זיין! די זאך איז
בעשלאסען.

נוסענבוים: (שפאטיש) זאל זיין מיט גליק... קוים זיך געלאזט

איבעררעדן ... אי, שעכט זיך האטש פאניע גאלדמאן ...
איטשע-מאיר: זעט נאך דאס בעווארעניש צומאכען וואס פֿעסטער,
 (שטאמעלט) און אפשר איז מעגליך נאך איינס פראצענט ארויפצוהען?..
נוסענבוים: נו, דאס איז נישט פֿון די גרויסע זאכען, יא אדער
 נישט, דאס איז א קלייניגקייט, דער קונד איז מיט'ן פֿולען מויל
 א גאלדענער, העלף מיר גאט עפֿטער אזעלכע צו האבען, (שטרעקט
 אויס די האנד אויף אבשייד געהענען) צו ווידער-זעהען פאניע גאלדמאן,
 אכט אוהר קום איך מיט'ן פאלקאווינק.

איטשע-מאיר: ווארט נאך א מינוט,

נוסענבוים: וואס איז ווידער?

איטשע-מאיר: (נעמט איהם פאר'ן האנד, זעצט איהם אויפן שטוהל, זעצט
 זיך זעלבסט אנטקעגען, רעדט ווי עפעס געריהרט): פאניע נוסענבוים!
 ליעבער גומער פֿריינד! איך מוז זיך אייך מודה זיין אז ביזן
 היינטיגען טאג האב איך נישט געוואוסט, און נישט געפֿיהלט, וואס
 עס הייבט אלגעמינע ליידען, אט מען איז צומאכען שטענדיג
 נאך מיט אייגענע קלאפאמען, וועלכע עס זענען געלייבט איז
 גאט נישט וועניג, קיין מאל האב איך נישט געפֿיהלט אט צו די
 ליטוואקעס, די ציוניסטען-בונדן-מען... אנאמט'ן האס, אז איך
 האב זי נישט ליעב, איז דאך איבריג צו דערזעהלען, ווער פֿון
 אויב האט זי דען נישט פֿינד?.. קומען פֿרעמדע מענשען אויף
 א פֿרעמדע ערד... און ווילען נאך בעלי-בית'עווען!.. נאך מראכטען
 ערנסט, מיט שנאה האב איך קיינמאל נישט, פשוט נישט
 האבענדיג קיין צייט אויף דעם... און אויב נישט שעמען זיך,
 מוז איך זיך אייך מודה זיין, אז אין די פאגראם-טעג פלעגט
 אפט מיר וועג-טהון מיין הארץ, האטש צווישען אויב גערעדט
 (קוקט אויף אלע זייטען, רעדט שטיל) האבען זיי עס דאך א שטיק,
 קען מען זאגען-אלץ פֿערדיענט... אומעמוס ווייזען זיי ווער העזה!..
 וואו ראיט ביי אויב, אין אונזער פוילען, זענען קיין פאגראמען
 נישט געווען, און וועלען נישט זיין מיט גאט'ס חסד, נאך היינטיגען
 טאג ברענט מיין הארץ מיט שנאה, דערמאנענדיג זיך, די אונז-
 גליקען וואס זיי האבען אויב אלץ אנגעטהון, אט די רויטשע
 יודען, האבען אפגעריסען אונזערע קינדער פֿון דעם פוילישען

פאטריאטיזם... פֿון אונזער ערד, אויף וועלכער מיר האבען גע-
 לעבט פֿריי, רוהיג, גליקליך!.. ווילסט זיך זיין א דייטש, א
 חסיד, זיי זיך וואס די ווילסט, נאט וועט דאס פֿונאנדערקלייבען..
 אבער דאס ערשטע איז א חוב צו וויסען. אז איך בין א פוילישער
 יוד... אויף פוילישע ערד... האבען דען אונזערע יודעס, אונז-
 זענע טאטעס געוואוסט פֿון גלות? (העכערט די שטימע) געהאנדעלט,
 אנגעלעבט א פֿערמגענען, מיט כבוד! געלעבט שעהן, פֿיין, אין
 נחת און גדולה! געוואוסט צוויי זאכען (שרייט) גאט און געלד!
 געלד און גאט! וואס רעכטע, ווען רעכטע, צו וואס, צו ווען?..
 יא זיין א דעפוטאט א יוד אין רומא אדער נישט... עס איז שטארק
 נוגע צו מינע געשעפטען... (ויפֿצט) איי איי! און מיין ווען
 איז נאך געווארען א ציוניסט!.. פלאפעלט שטענדיג על העצים
 ועל האבנים, לויפט שטענדיג ארום ווי א פֿער'סמ'טע מויל, א!
 ווער ווייס צו וואס זיי וועלען אויב נאך ברענגען אויב גאט בעהנט
 עס וועט אויסגעקליבען ווערען אין רומא איינער פֿון זיי...

נוסענבוים: זיט רוהיג, פאניע גאלדמאן! איינער זארגען ווענען דעם
 און זייער דאפֿען איז אנאכזוכטער, עס וועלען געוויס אהן
 צווייפֿעל אויסגעקליבען ווערען פוילישע נאראדאוועס, און אויבן
 אפילו יא א יוד, איז אויך אנאונזערער, א פוילישער, או
 דאמאלס... איז דאס האט געלעזען וואס דער "גאניעץ" שרייבט?
 ער שרייבט גאר א קלייניגקייט; אז ווען מען וועט ערווארבען א
 פוילישע אוימאנאכע, זאלען זיך בענוצען יודען מיט אלע רעכטע
 אבער וועלכע יודען? (ציהט די ווערטער) א-בער וועלכע יודען?
 חא-חא-חא! (לאכט) פוילישע! נאך פוילישע, פאניע גאלדמאן!
 איז דא פֿערשמעה?

איטשע-מאיר: (לאכט מיט) חא-חא-חא! מאקע פוילישע! וואס
 דען?.. חא-חא-חא!.. (זיי לאכען ביידע צוזאמען, פלוצלונג עפענט זיך
 די טויר פון גאס, עס לויפט צוויי משה'ל, דאס געזיכט בלייב ווי
 דערשראקען, האלט אין האנד א יודישע צייטונג, לויפט צום מיט,
 מיט א ווארף די צייטונג, און שווייט הויך). נאט, קלויבט פֿערנעניגען,
 געהט אקאראהאד, הערען חסידים מיט די הערען אסמילאטאָרען!
 זינגט זיך ווייטער "מה-יפֿית" יעדער אויף זיין שטייגער, יענע חיות-
 רעות ראבירען אונזער פֿערבענען, שניידען אונזערע זיהן, שענדען

אונזערע טעכטער, און צו שניידען, שענדען אינזער יודישע
נשקמה!

נוסענבויס: (חאפט די צייטונג) וואס? טאקע נאר אדאזעס אויסגע-
קלייבען! חא-חא-חא! (דערלאנגט איטשע-מאיר'ען די צייטונג) נעמט,
לייגט נאך איבער, איך קען נישט לייגען דעם פערפלונטען
זשארגאן...

איטשע-מאיר: (לאכט אינוינער) טאקע חא-חא-נאר אדאזעס...
משה'ל: (זעהער אויפגערעגט) איהר לאכט נאך? איהר לאכט נאך
איצט! שוויגט! שוויגט זאג איך איך... (בעהערשט זיך. בעטראכט
אוווילע דעם פאסט און נוסענבויסען, דער נאך האפט ער א שטוהל און
שליידערענדיג זי אויף די פאדלאגע שרייט ער אויס ווילד אויפגערעגט):
איהר לאכט! מעגשען וואס פערקויפען די עהרע פון זייער פאלק
פאר א שענדליכע, "מה-יפה", זענען ערגער ווי יענע פאגראם-
שמשקעס! (לויפט ארויס).

חיה'לע: (לויפט אריין א דערשראקענע) וואס איז דא? וואס איז דא
פארגעקומען? ווער האט דא געקלאפט, געבראכען? וואו איז
משה'ל? איך האב דאך ערשט געהערט זיין שטימע?

איטשע-מאיר: (לעזט שטאמלענדיג די צייטונג) "צו אונזער
גרויסען בעדויערען מעלדען מיר, אז נאך אלע שענדליכע
מיטלען, וואס די נארדאזעס האבען פארגענומען צום וואהל-
קאמפף, האבען זיי געצח געווען".

חיה'לע: אבער וואו איז משה'ל? איך האב דאך דא געהערט זיין
שטימע?

נוסענבויס: (מיט א פרוידען געשריי): נא, וואס האב איך איך פרייהער
געזאגט?! איך לויף גיך קויפען דעם דאראטעק פון "גאזעטא-
פאלסקא", איך קום באלד! (ווערט פערשוואונדען).

חיה'לע: רופט! דבורה! דבורה! געהט גיכער, ווערט געוואהר וואו
איז משה'ל? גאט מינער! וואהן איז ער אוועק? וואס איז דא
געווען? (לויפט אריין אין א צווייטע שטוב).

איטשע-מאיר: געלויבט ביזנו גאט פאר אלע דינע מעשים! (געהט
צו צום שאנק, נעמט ארויס א גארטעל, נארטעלט זיך ארום). מען מעג
איצט באמת דאווענען א יום-טוב'דיגע מנחה... (שטעלט זיך אין

א ווינקעל. מען הערט באלד געצויילטע ווערטער, אשרי יושבי ביתך)...

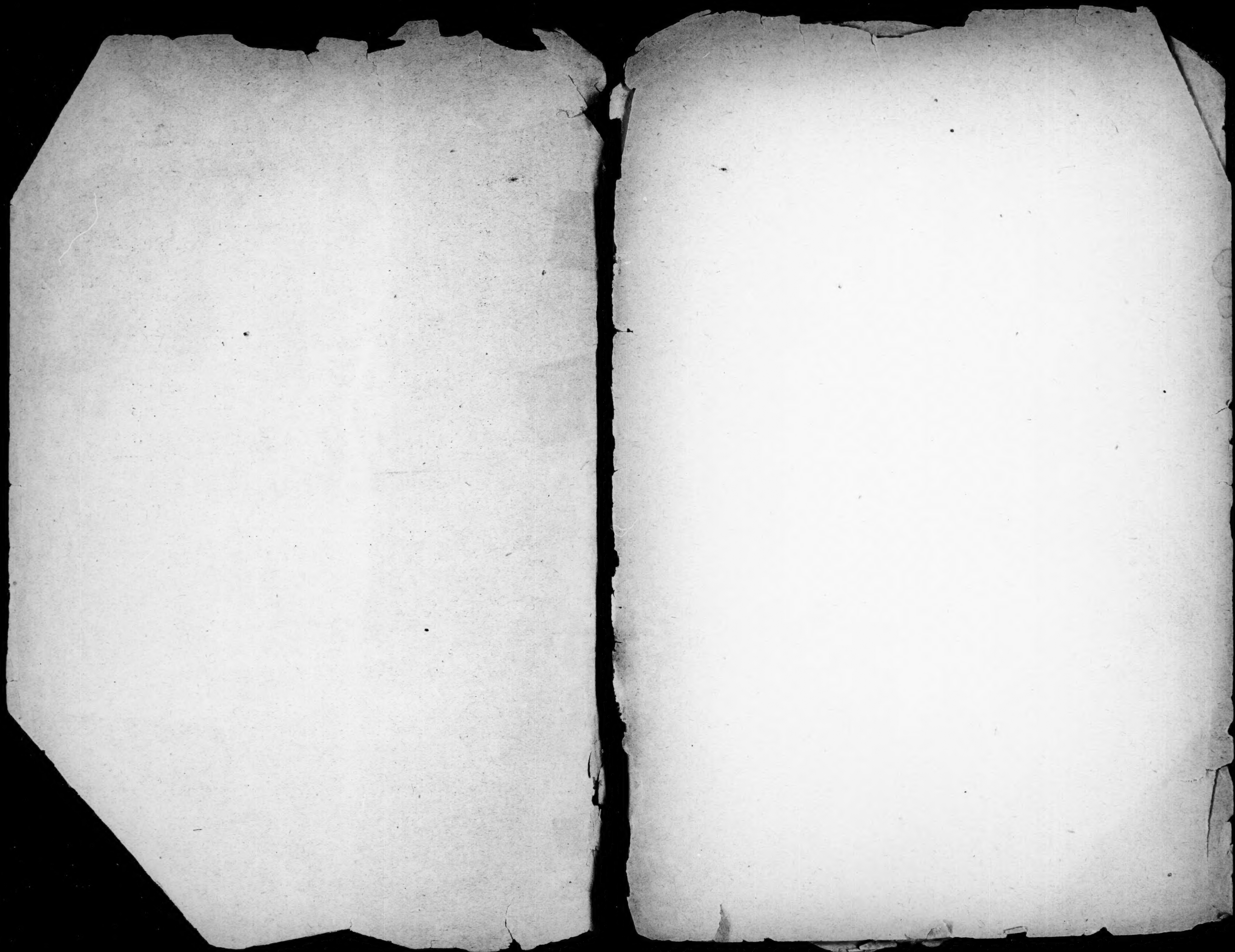
מאריע: (קומט אריין פון קינדער-צימער, געקליידעט אין א ווינטער מלבוש,
פיהרט פאר'ן האנד, צוויי קינדער, בלייבט שטעהן פערטראכט א קליינע
ווילע, קוקט אין דעם ווינקעל וואו איטשע-מאיר דאכענט, רעדט
האלטענדיג די קינדער פאר'ן האנד) צוויי וועלטען צוזאמען... איינע
בעוועגט זיך שטורמיש ווי די וואלעס פון מעער, און איז
פערמיג אלץ איבערקעהרען און פערנוכטען, אין די אנדער וועלט
(ווייזט אויף איטשע-מאיר'ן) ריהרט זיך נישט פון ארט!...

איטשע-מאיר: (הויך מיט פונט) צדיק די בכל דרכיו, וחסיד בכל
מעשיו... קרוב ד' לכל קוראיו אשר יקראוהו באמת... (געהט
הינטער דריי טריט, שטעלט זיך צוריק אויף זיין ארט מען הערט ווערטער
ברוך אתה ד', און א שעפטשען מיט די ליפען).

מאריע: און צווישען די צוויי שרעקליך-פערשנענע וועלטען, ווערט
בעשאפען א דריטע וועלט (ווייזט אויף די קינדער) אבער ווער קאן
פאראויסזאגען אוועלכע?!

חיה'לע: (לויפט אריין א פערשטעטע) פרייליך! פרייליך! איהר וויסט
אפשר, וואו איז מיין משה'לע? ..
(פארהאנג פאלט)

יודישע טהעאטער-ביבליאטעק

עס זענען ארויס פון דרוק :

- (1) די געברידער לוריא י. גארדין פרייז 20 קאפ
- (2) חנקע פינקע י. לאטינער " 25 "
- (3) כל נדרי " 20 "
- (4) די לעצטע חשמונאים י. ל. וואהלמאן " 20 "
- (5) יודישער קעניג ליר י. גארדין " 20 "
- (6) שלמה גארגעל י. לאטינער " 25 "
- (7) איטשע-מאיר צו די וואהלען מ. ווידרעוויטש " 6 "

אויפ'ן לאגער געפינען זיך זאמטליכע טהעאטער-שטיקע .

!!! גרעסטער אויסוואהל !!!

פון זשארנאלישער און העברעאישער ליטעראטור .

— בוכהענדלער און אנגענטען גרויסען ראכאט —

בעהאנדלונג שטרענג פינקטליך און רעיעל

Книжный магазинъ „Я В Н Е“ Варшава

Дикая 13. Телефонъ 192, 76.